

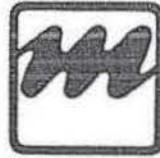
MARMARA ÜNİVERSİTESİ FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TÜRKLÜK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

7

Kurucusu:

Hakkı Dursun YILDIZ

Âmil ÇELEBİOĞLU Armağanı

İstanbul, 1993

FAS ARAPÇASINDA OSMANLI TÜRKÇESİNDEN ALINMIŞ KELİMELER

METİN AKAR*

Birbirine komşu olan iki milletin dilleri arasında ödünleşme olması tabiidir. Milletler arasında bilim, sanat ve teknoloji alanındaki seviye farkları ödünleşme hâdisesini hızlandırır. Yeni ürünler, yeni ilimler, yeni ideolojiler, yeni teknikler ve yeni modalar bir dile kendi adları, kendi kelime kadroları (ya da terimleri) ile girerler.

Ödünleşme olayı Türkçe ile Arapça arasında da olmuştur. Dildeki bu yabancı kelimelerin varlığı bizi iki milletin tarihî münasebetlerine göz atmaya zorlar. Bu konuda hazırlanmış yüzlerce kitap ve makale olduğundan biz olaylara çok kalın çizgilerle değinip eski bilgilerimizi uyandıracak, dolayısıyla de ödünleşmenin tarihî sebep ve zeminlerini göstermeye çalışacağız.

Müslüman Araplar ile Türkler, hicretin ilk yüzyılında, Kafkasya ve İran'ın fethinden sonra ciddi şekilde yüzyüze gelirler. Halife Hz. Osman'ın Muhammed Cerîr kumandasındaki orduları ile Batı Türkistan Türkleri arasında cereyan eden savaşların çok kanlı olduğu Makdisî'ye dayanılarak Barthold¹ tarafından bildirilmektedir. Türk illerine yöneltilen seferler Emevî sultanlarınca da devam ettirilir. Hz. Muaviye (661-680) zamanında fetihler hızlanır. VIII'inci yüzyılın ilk çeyreğinde İslâm, Türkistan'ın batısına hemen hemen tamamen yerleşmiş, Çin İmparatorluğu'nun sınırlarına dayanmış ve Çinliler cizyeye bağlanmıştı. Doğu Türkistan'ın islâmlaşması 943 yılı civarında, Karahanlı hükümdarı Satuk Buğra Han (?-955?) devrinde gerçekleşir. X'uncu asırda islâmiyet Sîri Derya'dan Volga

* Doç.Dr., Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

¹ BARTHOLD, Vasili Vladimir, Mogol İstilasına Kadar Türkistan, 1981, s. 145.

Bulgarlarının topraklarına kadar ulaşmak imkânı bulur. Karahanlılar (940 ?-1212) ve Volga Bulgarları (770-1400) (900'den itibaren müslümanlar) gibi ilk müslüman-Türk devletleri de bu asırda tarih sahnesine çıkar.

İslâm fetihlerinden sonra Türkler, gerek halife ordularında ve gerekse kurulan yeni müslüman-Türk devletlerinin ordularında savaş ustaları olarak önemli mevkîlere gelirler. Bir Türk cariyeden doğan Abbâsî halifesi el-Mu'tasım (833-842) devrinden itibaren islâm dünyasında bir Türk nüfuzu dönemi başlar. Doğu Türkistan ve Kazakistan'dan getirilen Türkler islâmiyeti ve savaş sanatını öğrenerek zamanla komutanlık veya emîrlik rütbesine kadar çıkarlar. Mu'tasım'ın sarayını da Türk muhafızlar korur. Türkler, aşağı yukarı on asır boyunca islâm dünyasında çok aktif roller oynarlar.

Karahanlılar (940 ?-1040), Gazneliler (962-1187), Tolunoğulları (868-905), İhsidliler (935-969), Büyük Selçuklular (1040-1157), Anadolu Selçukluları (1146-1325), Irak Selçukluları (1118-1194), Kirman Selçukluları (1041-1173), Suriye Selçukluları (1078-1114), Atabeyler (1146-1125), Harezmşahlılar (1097-1231), Timurlular (1370-1507), Osmanlılar (1299-1922) devletleri gibi, tarihin muhtelif devirlerinde doğan, gelişen ve ortadan kalkan müslüman-Türk devletleri zamanında Araplar ile Türkler iç içe yaşamışlar; bunun tabîî bir neticesi olarak da çeşitli kültür unsurları ödünleşmelerinde bulunmuşlardır. Böylece Arapça'ya özellikle Orta-Doğu'da konuşulan Arapça'ya pek çok Türkçe kelime girmiştir.

Günümüzde, Arapça'da (veya Arap lehçelerinde) hangi Türkçe kelimeler yaşıyor? Bu kelimeler Arapça'ya ne zaman girdi? İlk sualimize cevap verebilecek önemli çalışmaların varlığını biliyoruz². Ancak bu

² Bunlardan bazıları: MAHFUZ, Hüseyin Ali; El-Elfâze't-Türkiyya fi'l-lehceti'l-'Irakiyya, Mecelle't-Tirâs, s. 6, Bağdad 1964; SAUSSAY, E.; Les Mots Turcs dans le Dialecte Arabe de Damas, Melanges de l'Enstitut Français de Damas, I, 1929, s. 75-129; BARTHELEMY, A.; Dictionnaire Arabe-Français, Dialectes de Syrie, Paris 1935; HALASI-KUN, T.; The Ottoman Elements in the Syrian Dialects, Archivum Ottomanicum I, 1969, s. 17-95 ve III, 1982, s. 117-267; AHMED 'ISA, El-Muhkem fi-Usûli'l-Kelimâte'l-'Ammiye, El-Kahire 1939; LITTMANN, L.; Türkisches Sprachgut im Agyptisch-Arabischen, Wentostliche Abhandlugen, Wiesbaden 1954, s. 107-127; EL-MISRI, Hüseyin Mucîb; Et -Türkiyya fi'l-'Ammiyati'l-Misriyya, El-Mecelle't-Târihiyya El-Misriyya, XXIII, 1976, s. 375; EL-MISRANI, 'Ali Mustafa; Assilât Beyne Libiya ve Türkiyya Et-Tarihiyya ve'l-İctima'iyya, Trablus 1968;

eserler Arapça'nın konuşulduğu bütün alanları ihtiva etmediğinden ihtiyacı tam olarak karşılayacak durumda değildir. Bu yazı dahil, bu çalışmalar ancak son tarama ve derleme faaliyetleri bitirildikten sonra bir mozaik tabloyu meydana getiren taşlar, ya da figürler olarak değer taşıyabilirler.

İkinci sualin tam cevabı ise hemen hemen mümkün değil gibi görünmektedir. Çünkü 750-1991 yılları arasında kaleme alınan, basılan eserlerin, film ve sesli kayıtların *uzman* larca taranması gerekir. İş, çok zaman alır ve pahalıya mal olur. Kaldı ki yapılacak bu çalışmalar bize tarihî derinliği, yani derlenen kelilemelerin Arap lehçelerine kazandırıldığı tarihleri değil, kelimelerin zabıt tarihlerini verecektir. Üstelik konuşma diline vaktiyle geçip bir süre kullanılan ve bugün Arapça için ölü sayılan Türkçe kelimelerin de tesbiti mümkün değildir. Bu tür güçlükler başka dünya dilleri için de söz konusu olmaktadır.

Bütün bu imkansızlıklar bir yana, bazı verilerin ışığında, bugün Darija denilen Kuzey-Batı Afrika Arap diyalektlerine giren Türkçe kelimeler konusunda -elden geldiğince- bir takım akılcı tahminlerde bulunabiliriz.

Türkçe kelimeler Magrib ülkelerine iki ayrı yoldan girmiş olabilir. İlki, müslüman-Türk devletlerinin hakimiyet sahasında yaşayan Arapların Türklerden aldıkları kelimelerin Orta-Doğu ve Mısır üzerinden batıya doğru uzandığı yoldur. İkincisi ise deniz yoludur. 1556 yılından itibaren Kuzey Afrika'ya yerleşen Türk denizcileri, onların bu topraklara umumiyetle Batı Anadolu'dan taşıdığı Türk asıllı aileler buralara ana dilleri ile gelmişler; dillerini, kültürlerini yeni vatanlarında da yaşatmışlardır. Magrib topraklarında aşağı yukarı 350 yıl süren Osmanlı himayesi süresinde Türkçe kelimeler yerli dillere kısmen nüfuz etmiştir.

MUHAMMED NACI, Trabluse'l-Garb, Terc. E.İhsan (oğlu), Trablus 1973; ABU ŞUVEYRİB, 'Abdülkerim; El-Kelimâte'l-'Osmaniyya el-Müsta'mele fi'l-Lehcet'l-Libya, Studies on Turkish-Arab Relation Annual-1986, İstanbul 1987, s. 12-6; NİCOLAS, Alfred; Dictionnaire Arabe-Français, Tunus 1938; BEAUSSIER, Marcelline; Dictionnaire Pratique Arabe-Français, Alger 1931; BEN CHENE, Mohamed; Cezayir Konuşma Dilinde Muhafaza Edilen Türkçe Kelimeler, Terc. Ahmed Ateş, TDAY Belleten-1966, Ankara 1967, s. 157-213; SİCARD, Jules; Vocabulaire Franco-Marocain, Paris 1919; TEDJINI, B.; Dictionnaire Arabe-Français (Maroc), 3. baskı, Paris 1938; GUERTAL, Mohamed Aly; Je Parle Arabe, Belgique 1979; ŞAMIL FAHRI YAHYA, Arapçanın Muhtelif Lehçelerinde Türkçe Unsurlar, İ.Ü.Edebiyat Fakültesi, Doktora Tezi, İstanbul 1984...

Fas için daha başka, özel açıklamalar da ileri sürülebilir. Magrib ülkesi sultanlarının askeri teşkilatlarında zaman zaman Türk modelini uyguladıklarını³, Osmanlılar'dan askerî personel⁴ ve teknik yardım⁵ aldıklarını, muhafız alaylarını Türk asıllı askerlerden seçtiklerini, şehzadelerden bazılarının Osmanlı saray ve topraklarında bulunup uzun süre yaşadıklarını⁵, Cezayirli Türk denizcilerinin Tetuan ve Safi'de denizcilik okulu açıp Faslı meslektaşlarını eğittiklerine dair rivayetler bulunduğunu⁶ ve nihayet sultanlarının Türk asıllı hanımlarla evlendiklerini⁷ biliyoruz. Bu hanımların bir kısmı devlet yönetiminde söz sahibi olmuşlar, bir kısmının çocukları da saltanat mevkini işgal etmişlerdir⁸. Kelimeler bu vesilelerle Fas Arapçası'na girmiş olabileceği gibi, bunların yanı sıra, ortak bir medeniyet dairesi içinde bulunan iki milletin asırlarca süren komşuluğunun, karşılıklı göçlerin⁹, yoğun siyasî ve iktisadî münasebetlerin sonucu olarak ödünleşmeler gerçekleşmiş olabilir.

Günümüzde, Arap dünyasında hâlâ Türk asıllı aileler mevcuttur. Bunların nüfusu Irak'ta 2 milyon, Suriye'de 3.5 milyon, Mısır'da 1.5

³ DENY, M. Jean; Instructeurs Militaires Turcs au Maroc sous Moulay Hafidh, Memorial Henri Basset, Paris 1928, s. 222, 223, dipnot 1.

^{4,5} a.g.e., s. 222; Salih Reis'in Vattasî Sultanı'na yardımı (1554) için bkz.: (Komisyon), Histoire du Maroc, 1990, s. 207; Ramazan Paşa'nın el-Mütevekkil'e karşı Mulay Abdülmelik'e yardımı, Vâdî el-Mahâzin Savaşı (1578) için bkz.: (Komisyon), Histoire du Maroc, s. 209 vd.; DENY, M. Jean, a.g.e., s. 224, dipnot 2; CAILLE, Jacques; La Ville Rabat jousq'au Préfecturat Français, Paris 1949, s. 303-304.

⁵ (Komisyon), Histoire du Maroc, s. 209; CAILLE, Jacques; La Petite Histoire du Maroc, I, Casablanca (tarihsiz), s. 97.

⁶ (KABAĞAÇLI, Cevat Şakir), Halikarnas Balıkcısı; Turgut Reis, 5. baskı, Aslımlar Mtb., Ankara 1988, s. 217.

⁷ Mulay I. Hasan'ın (1873-1894) eşlerinden dördü Türk asıllı idi. Bunlar Mulay Abdülaziz'in (1894-1908) annesi Rukiyye, Mulay Yusuf'un (1902-1927) annesi Amine, Hüsne'l-Mülk ve Ümmü Zâide'dir. Bkz.: EUSTACHE, Daniel; Corpus des Monnaies 'Alawites, I, Rabat 1984, tableau III2, Tableau Généalogique de la famille souveraine des 'Alawites; HARRIS, Walter; Le Maroc Disparu, Paris 1929, s. 17-18; DEVERDUN, Gaston; Inscriptions Arabes de Marachech, Rabat 1956, s. 241-242. Mulay Muhammed eş-Şeyh Sa'dî'nin karısı da Türk asıllı idi.

⁸ Mulay Abdülaziz'in saltanat yıllarında devleti annesi ile sadrazam idare etmişlerdir. Bkz.: HARRIS, Walter; a.g.e., s. 17-18.

⁹ 1830 yılında Cezayir'den Tetuan'a yapılan göç ve iskân buna örnek olabilir.

milyon, Cezayir'de 1 milyon, Tunus'ta 500 bin, Suudî Arabistan'da 150 bin, Libya'da 50 bin, Ürdün'de 60 bin olmak üzere 8.760.000 civarındadır¹⁰. Bu ailelerin varlığı da Arap lehçelerindeki Türkçe ödünçleşmeleri belki artırmış olabilir. Ama kanaatimizce Türkçe ve Arapça arasındaki kelime alışverişi artık en aza inmiş durumdadır. Asrımızda ilim ve fence ileri durumda olan batılıların dilleri ödünç veren dil durumundadır. Türkiye Türkleri için ödünç kelime alınan diller İngilizce ve bir ölçüde de Fransızca olurken, Magrib lehçeleri kaynak olarak Fransızca, İspanyolca ve İtalyanca ile karşı karşıya bulunmaktadır.

Türkçe kelimelerin çeşitli Arap lehçelerindeki bugünkü varlığı bir maratona katılan atletlerin ayak izlerini andırmakta, bu izler Irak'tan, Suriye'den Mısır'a, oradan da nisbeten Libya'ya kadar kalabalık halde bulunmakta, Libya'dan sonra Atlas Okyanusu sahillerine doğru giderek azalmaktadır. Bu konuda tahmini rakamlar verebiliriz: Mısır Arap lehçesinde sayısı bugün tahminen 2 bin civarında¹¹ olan Türkçe kelimeler, Libya'da 850'ye¹² Tunus ve Cezayir'de 600'e¹³, Fas'ta ise en batı uçta 150'ye kadar düşmektedir. Fas'ta bulunan Türkçe kelimeler Cezayir ve Tunus Arapçası'nda da aşağı yukarı aynen mevcuttur.

Listemizde yer alan kelimeler şüphesiz Türk dilinin Orta ve Yeni Osmanlıca dönemlerine¹⁴ aittir. Bilindiği gibi Osmanlı Türkçesi'nde, Türkçe kelimelerin yanı sıra pek çok Arapça ve Farsça kelimeler de bulunmakta idi. 1932 yılından sonra gerçekleştirilen Türk dil inkılabına rağmen söz konusu olan ödünçlemeler Türkiye Türkçesi'nin konuşma ve yazı dilinde büyük oranda muhafaza edilmektedir. Yazımızda geçecek olan ve Türkçe olarak vasıflandırılan kelimelerin bir kısmı Farsça, bir kısmı İtal-

¹⁰ ÇATALTEPE, *Sipahi*; Çin ve SSCB Dışındaki Türk Dünyası, Doğu Türkistan'ın Sesi, VII, İstanbul 1990, S. 27, s. 4-8.

¹¹ ŞAMİL FAHRİ YAHYA, Arapça'nın Muhtelif Lehçelerinde Türkçe Unsurlar, Doktora Tezi, İstanbul 1984, s.XI.

¹³ ABU ŞUVEYRİB, *Mohamed*; a.g.e., s. 200.

¹⁴ BEN CHENEB, *Mohamed*; a.g.e., s. 159.

¹⁵ Tahsin Banguoğlu, Orta Osmanlıca'yı 1450-1840, Yeni Osmanlıca'yı da 1840-1910 yılları arasına tarihlendirmiştir. Bkz.: Türkçenin Grameri, Ankara 1986, s. 17.

yanca, bir kısmı da eski Yunanca'dır. Ancak bunlar Osmanlı Türkçesi'nin söz hazinesinden Arapça'ya geçtikleri için biz onları (menşelerini belirterek) Türkçe sayıyoruz.

Peşinen belirtmemiz gereken bir başka husus da, bu listede yer alan kelimelerin bir kısmının Fas Arapçası'nda artık yaşamadığıdır. Bunlar vaktiyle dile girmiş, kendilerinden faydalanılmış, sonra da bırakılmıştır. Ölü kelimeler de bir dilin kelime hazinesinin varlıklarından oldukları için listemizde onlar "Artık kullanılmıyor" açıklaması ile yer almışlardır.

Tebliğ konusu olan kelimeleri Magrib Arap lehçeleri için özel olarak hazırlanan bazı lügatleri, Fas tarihi ile ilgili bir kısım kitap ve makaleleri okuyup tarayarak ve Rabat, Sale, Marakeş, Agadir, Tetuan ve Tanca'da halk ağzından derlemeler yaparak tesbit ettik. Telaffuzu zaptederken Türkçe İslâm Ansiklopedisi'nin transkripsiyon sistemini esas aldık.

Listemizde 174 kelime yer almaktadır. Bunların 76 tanesi Farsça'dan, 10 tanesi Eski Yunanca ve Bizans Rumcası'ndan, 8 tanesi İtalyanca'dan Osmanlı Türkçesi'ne ve oradan da Magrib Arapçası'na geçmiştir. Ölü olan kelimelerin sayısı 16'dır. * işaretli kelimelerin Darija'ya Türkçeden geçtiği konusunda iddialı değiliz. Bu kelimeler belki doğrudan doğruya ana Arapça'ya girmiş ve oradan da Fas'a ulaşmış olabilir.

Kelimeleri etnoğrafya bakımından tasnif ettiğimizde şu tablo meydana çıkmaktadır:

Araç, eşya, âlet ile ilgili olanlar.....	32
Meskenle ilgili olanlar.....	21
Askerlikle ilgili olanlar.....	20
Terzilik, kumaş, elbise ile ilgili olanlar.....	17
Sebze, meyve ile ilgili olanlar	14
Yemek adları.....	11
Musikî terimleri.....	8
Yazı, kitap ve büro malzemeleri ile ilgili olanlar.....	7
İskân ve iskân yerleriyle ilgili olanlar.....	7
Sivil ünvanlar.....	7

Denizcilikle ilgili olanlar	5
Coğrafya ve yer adları ile ilgili olanlar.....	4
Muhtelif	17

Cezayir'den itibaren doğuya doğru uzanan Arap lehçelerinde kelime yapımlarında oldukça fazla kullanılan "baş-" öneki ile "-ci" soneki Fas'ta rağbette değildir (-ci eki ile yapılan sadece 10 kelime mevcuttur). Genellikle kelimelerde anlam daralması görülmektedir.

Bu verilerin ışığı altında netice olarak şunu söyleyebiliriz: Fas Arapçası üzerinde, ödünç veren dil olarak Türkçe'nin izleri vardır ama diğer Arap lehçelerindeki kadar değildir. Fas Arapçası, Osmanlı Türkçesi karşısında bağımsızlığını korumuştur.

BİBLİYOGRAFYA

(Metin içinde geçenlerden başka eserler)

ABAR, Ali; Doğu Türkistan'ın İslâm Tarihindeki Yerine Kısa Bir Bakış, Doğu Türkistan'ın Sesi, V, 18, s. 9.

BOMBACI, Alessio; Histoire de la Littérature Turquie, Terc.: I. Melikoff, Paris 1968, s. 31-32.

DEVELLİOĞLU, Ferit; Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara 1984.

DENY, Jean; Grammaire de la Langue Turque (Dialecte Osmanli), Paris 1920.

EREN, Hasan-GÖZAYDIN, Nevzat-PARLATIR, İsmail-TEKİN, Talat-ZÜLFİKAR, Hamza; Türkçe Sözlük 1-2, Ankara 1984.

(FRAŞERİ), Şemseddin Sami, Kamus-ı Türkî, Çağrı yay., İstanbul 1978.

HÜSNİ YUSUF, Muallim; Kitâb El-İzahât El-Vâfiya Fî-Kavâidi el-Lugate't-Turkiyya, Beyrut 1873.

LAOUST, Emile; Mots et Choses Berberes (Dialects du Maroc), Paris

1920.

KAZIMIRSKI, A.. de Biberstein; Dictionnaire Arabe-Français I,II, Paris
1860.

-?-, Les Ouvrages Textiles Sous L' Empire Ottoman et Les Caftans, New
Spot, 21. II. 1991, s. 2,8.

KISALTMALAR

A.	: Amazıgca'da
b.	: bağlaç
bkz.	: bakınız
Cl.	: Cezayir lehçesinde
BR.	: Bizans Yunancası'ndan
F.	: Farsça'dan
i.	: isim
İsp.	: İspanyolca'dan
İt.	: İtalyanca'dan
KİA.	: Klasik Arapça'dan
L.	: Latince'den
s.	: sıfat
T.	: Türkçe'den
Tnl.	: Tunus lehçesinde
Tt.	: Türkçe telaffuz şekli
ü.	: Ünlem
Y.	: Yunanca'dan

TÜRKÇE KELİMELERİN LİSTESİ

- 1 -

- أَدَسْ - *ades* - Tt yādest, lādes- (F.i.): 1. Kuşların göğsündeki çatal kemik. 2. Lādes oyunu. [A: Karın]
- إِخْوَانَجِي - *ihvānji* - Tt ihvancı - (T.s.): Müslüman Kardeşler Teşkilatı'ndan yana olan.
- أَطْلَسْ - *aṭlas* - Tt aṭlas - (T.i.): Hâreli ipek kumaş, saten. [Cl: atlas].
- أَغَا - *aga* - Tt aga, ağa, ā - (T.i.): Ağa, Türk kumandan.
- أُوتَاقْ - *utak, lutaq* - Tt otağ - (T.i.): Sultanın sefer ve seyahat çadırı. [Sittat ve El-Cedide şehirleri arasında *lutaq* şeklinde yaşıyor].

- ب -

- أَلْبَلْقَانْ - *el-balkān* - Tt balkan - (T.i.): Balkanlar.
- * بَارُودْ - *bārūd* - Tt barud, barut - (Y.i.): Barut. [Kelimenin menşei aydınlık olarak bilinmiyor, fakat Arapça da değil. عَرَبُ الْبَارُودِ “ḍaraba el-bārūd” Tüfekle ateş etmek; دار البارود “dārū'l-bārūd” baruthane; لعب البارود “lu'be'l-bārūd” Arap ve Amazıg süvarilerinin şenliklerde at koşturarak ve silah atarak yaptıkları gösteri; البارود “el-bārūd” Savaş, harp. / Tnl: خَزَانَةُ الْبَارُودِ “ḥaznete'l-bārūd” Barutluk.]
- بَازَارْ - *bāzār* - Tt bāzār, pazar - (F.i.): Pazar, el sanatları ürünlerinin satıldığı çarşı.
- بَاشَا - *bāšā, el-bāšā* - Tt pāšā, paşa - (T.i.): Merkezî ve Batı Fas'ta vali.
- بَاغَا - *bāḡa* - Tt bağa - (T.i.): 1. Kaplumbağa kabuğu. 2. Gömme yahut kakma süs için hazırlanmış kabuk, pul.
- بَنْدِيرَا - *bendira* - Tt bandıra - (İt.i.): Bayrak.
- بَیْ - *bay* - Tt bay - (T.i.): Bey. [Osmanlı ordusunda yüksek dereceli subay rütbesi ve Osmanlı sultanlarının ünvanı./ Artık kullanılmıyor.]

بَايَ - *bāy, pāy, pey* - Tt pay - (T.i.): Hisse, pay. [Bilhassa Saleli balıkçılar bu kelimeyi kullanırlar.]

* بَيْدَقْ - *bīdaḳ* - Tt beydaḳ - (F.i.): 1. (Satranç oyununda) piyon, piyade. 2. Maşa durumunda olan kimse.

* بَدِنَجَالْ - *badinjal*, dabenjal - Tt batlıcan, patlıcan - (F.i.): Patlıcan.

بَحْجَة - *beḥja* - Tt bāğçe, bahçe - (F.i.): 1. (Kumaşta) çiçek buketi motifi. 2. Bu motifi bulunduran kumaş.

بَحْشِيشْ - *bahşīṣ, baḳşīṣ* - Tt bahşış, bahşış - (F.i.): Bahşış, ikramiye.

بَرَانِيَّة - *braniyya, broniiyya* - Tt boraniye, boranı - (T.i.): Bir yemek çeşiti. [Marakeş'ten.]

بَرْشَمَانْ - *barşmān, borşmān* - Tt ibrişim - (F.i.): İpek veya pamuk ipten şerit. [Cl: بَرْشَمْ "barşama", ibrişim ile süslemek.]

بَرْنَامَجْ - *bernāmej* - Tt bernāme - (F.i.): Program, indeks.

بَزْأَفْ - *bezzāf* - Tt be-güzāf - (F.s.): Çok, kalabalık, fazla, pekçok, kuvvetle, ziyade.

بِزْطَامْ - *bızṭām* - Tt cüzdān, cüzdan - (F.i.): Bozuk para çantası, küçük el çantası, cüzdan.

بِشْ بَارْمَقْ - *beşbarmaq* - Tt beşparmak - (T.i.): Bir çeşit Türk tatlısı.

بَقْلَاوَة - *baklava* - Tt baklava - (T.i.): Baklava.

بِلَّارْ - *bellār* - Tt billūr - (F.i.): Kristal (veya porselen) eşya.

بُلُوكْ بَاشِي - *bölükbaşı* - Tt. bölükbaşı - (T.i.): Sefer kumandanı. [Artık kullanılmıyor.]

بُنْدُقْ - *bunduk* - Tt fındık, finduk - (Y.i.): Fındık. [شجر البندق "şecerü'l-bunduk" fındık ağacı; بندقية "bundukıyye" tümör, ur.]

* بَنْفَسَجْ - *bnefsej, būnafjij, belesfenj* - Tt menekşe, benefşe - (F.i.): Menekşe. [Cl: بَنْفَسَنَجْ "benefsenj" şekli de mevcut.]

بُسْتَانْ - *bustān* - Tt bustan, bostan - (F.i.): Bahçe.

بُوْغَازْ - *buğāz* - Tt boğaz - (T.i.): Boğaz, kanal, dar körfez. [الْبَغَاز "el-buğāz" 1. Cebelitarık boğazı, 2. İstanbul boğazı.]

- بُوقَال - *būkāl* - Tt bukal - (Y. veya F.s.): 1. Ufak tefek, eçiş bücüş insan. 2. [Topraktan, küçük, kulpsuz testi.]
- بَهْلَوَان - *behlevān* - Tt. Pehlivān - - (F.i.): 1. Canbaz, akrobat. 2. Güreşçi. [Tnl: بَلْهَوَان "belhevān" şekli de mevcuttur.]
- بَهْلَوَانِي - *behlevānī* - Tt pehlevānī - (F.i.): Canbazlık, akrobatlık.
- بَهْلَوَانِيَّة - *behlevāniyye* - Tt pehlevāniyyet - (F.i.): Canbazlık. [Osmanlıcada çok kullanılmaz.]
- بِيَاك - *biyāk* - Tt (peyk) - (F.i.): Mulay Abdülmelik'e refakat eden askerler. [Osmanlılar bu kelimenin Arapça çokluk şeklini kullanmadılar.]
- بَي - bkz.: بَاي
- بِيْلَرْبِي - *biylerbiy* - Tt beylerbeyi - (T.i.): Ülkenin büyük bir kısmını yöneten (kimse). [Artık kullanılmıyor.]

- ت -

- تَرَقَّة - *tāzga* - Tt destgâh, tezgâh - (F.i.): Terzi masası.
- تَبْسِي - *tabsi, tabsil* - Tt. Tepsi - (Y.i.): Metal veya porselenden yapılmış tepsi; geniş yayvan kap. [Cl ve Tnl: تَبْسِيل "tebsil" aynı anlamda./ A: "atebsi" de aynı anlamdadır.]
- تَبُوز - *tabbūz, tabbūs, dabbūs* - Tt topuz - (T.i.): 1. Topuz, topuz silahı. 2. Şişman adam. 3. Dikiş yüksüğü. [Cl: دَبُوس "debbus" ve دَبُوز "debbuz" şekilleri de mevcuttur.]
- تَرْسَانَة - bkz.: طَرْسَانَة
- تَذْكِرَة - *tezakra* - Tt tezkire, teskire - (F.i.): Bilet.
- تَسْبِيح - *tsbīḥ* - Tt tesbīḥ - (T.i.): Tesbih. [KIA: سُبْحَة "subha".]
- تُوت - *tūt* - Tt dut, tut - (F.i.): 1. Dut. 2. Dut ağacı./ تُوت رُومِي "tūtûrumî" Çilek.]

- چ -

- چَنْجَرِيَّة - *çañçariyya* - Tt çeşnigir - (F.i.): Çeşnici, tadıcı, tadımcı. [Artık kullanılmıyor.]

- ح -

حَامَمَجِي - *hamāmji* - Tt hamamcı - (T.i.): 1. Yıkanan (kimse.) 2. Yıkayıcı ,
natır, tellak. 3. Hamam sahibi.

- خ -

خَاخَام - *hāhām* - Tt haham - (Y.i.): Haham, Musevî din adamı.

خَاصْ دُور - *hās dur!* - Tt hās dur! - (T.ü.): Hazır ol! [Artık kullanılmıyor.]

خَام - *hām* - Tt hām, ham - (F.s.): 1. Olgun olmayan, yeşil. 2. Üzerinde
çalışılmamış, mamul olmayan.

خُرْدَة - *horda* - Tt Hürda, hürde - (F.i.): 1. Eski eşya, eski malzeme. 2.
Döküntü, kalıntı.

خَنْجَر - *hanjar* - Tt hançer, hançer - (F.i.): Hançer, kama. [A: kummiya]

خَوْجَة - *hoja* - Tt hoca, hoca - (F.i.): Zengin ve asil kimse. [Cl ve Tnl “yazar,
sekreter, büro işlerine bakan yardımcı çocuk” anlamında
kullanılıyor.]

خِيَار - *hıyār* - Tt hıyār, hıyar - (F.i.): Hıyar, salatalık.

- د -

دَابَّاشِير - *dabaşir* - Tt tebeşir - (F.i.): tebeşir. [Cl: “dabaşir” aynı anlamda.]

دَادَة - *dāda* - Tt dadı, (taya) - (T.i.): 1. Büyükanne. 2. Siyâhî dadı. [Nadiren
kullanılır.]

دَبُوس - bkz.: دَبُوس

دَرَبُوز - *derbüz* - Tt drabuzon, trabzan - (T.i.): Parmaklıklı korkuluk, trabzan.
[Cl “balkon” ve “kazıklardan oluşmuş duvar” anlamındadır.]

دَرَبُوكَة - *derbuka* - Tt darbuka - (T.i.): darbuka. [Cl: “sedye” anlamı da
vardır.]

دَرَوِش - *dervîş* - Tt dervîş - (F.i.s.): 1. Fakir, zavallı. 2. Dervîş. 3. Nazik,
sevimli.

دُغْرِی - *doğri* - Tt doğru - (T.s.): Şerefli, saygıdeğer, dürüst.

دَفْتَر - *deftâr* - Tt defter - (F.i.): Defter.

* دُمَان - *dumân, dumên* - Tt dümen - (İt.i.): Dümen.

دُوزَان - *düzen, düzen* - Tt düzen - (T.i.): 1. Âlet. 2. Âletler, araç gereç.

دُلْمَة - *dulma* - Tt dolma - (T.i.): Bir çeşit Türk yemeği, lahana sarması. [Cl "kıymadan yapılan köfte" anlamında.]

دِيل - *dîl* - Tt dil - (F.i.): Arap musikisinde bir makam adı olup Fas'ta رصددیل şeklindeki birleşik kelimeye geçer.

- ذ -

ذِرَاء - bkz.: ضيراء

- ر -

رُوزْنَامَة - *rûznâme* - Tt rûz-nâme - (F.i.): Takvim. [Cl: رُوزْلَاْمَة "ruzlama" aynı anlamda.]

رَنْجِيلَة - *rangîla, narjila* - Tt. Nargile - (F.i.): Nargile.

- ز -

زَرْبَة - *zarbat* - Tt (zırp'dan) - (T.i.): 1. Hız, hızlılık. 2. Âcil, ivedi, acele. [Cl: "ansızın" anlamında.]

زَرْدَة - *zerda, zrda* - Tt zerde - (F.i.): 1. Şölen. 2. Ziyafet. 3. Bayram. [Cl: "sevilen yemek" anlamında.]

زَيْدَان - *zîdân* - Tt zeydan - (F.i.): Bir musiki makamı.

- س -

سَانْجَاق - *sanjaq* - Tt sancak - (T.i.): 1. Sancak. 2. Bayrak.

سِيبَاهِي - *sıbâhî, şıbâhî* - Tt sipahi - (F.i.): Sipahi, atlı asker. [Artık kullanılmıyor. [Cl: سِيبَاهِي "sıbayhi" aynı anlamda.]

سِيبْسِي - *sebsi* - Tt sipsi, sipso - (T.i.): pipo, uzun sigara ağızlığı. / سِيبَايسِي - *sibâyisi* "esrar satıcısı". سِيبَايسِي - *sıbayisi* "küçük ağızlık". [Cl: سِيبَايسِي "sıbsaci" esrar satıcısı.]

سَبْنِيَّة - *sbniyya* - Tt tâbânî, âbânî - (F.i.): 1. İpekten, nakışlı, sarı renkli sarık. 2. Mendil.

سَرَاغَا - *serāgā* - Tt serağa - (T.i.): Baş ağa. [Artık kullanılmıyor.]

سَرْوَال - *serval* - Tt şalvar - (F.i.): Geniş pantolon. [Kuzey Afrika Arap lehçelerinde: سَرْوَال دَاخِلَانِي "serval dāhilānī" çamaşır, külot; سروال الزنقة "servāl el-zınqa" sokakta giyilen pantolon. Tlemsen'de: رسراول "reseravil", Mısır'da: سربال "serbal" pantolon anlamında kullanılır. Bu kelime ile yapılmış fiiller: سَرْوَل "servale" bir çocuğa bir pantolon giydirmek; تَسَرْوَل "teservale" don giymek.]

سَفَرَجِي - *safarji* - Tt seferci (?), sofracı - (T.i.): Garson. [KlA: نادل "nadil" aynı anlamda. Bu kelime bugün Türkiye Türkçesinde kullanılmıyor.]

سَقْلَة - *skāla* - Tt iskele - (İt.i.): 1. Yük iskelesi. 2. İskele, rıhtım. [A: "Merdiven" anlamında.]

سَلَامُ دُورَا - *Selām dur!* - Tt selām dur! - (T.ü.): Selām dur! [Artık kullanılmıyor.]

سَانْجاق - bkz.: سَانْجاق

سَبْنِيَة - bkz.: سَبْنِيَة

سِينِيَة - *siniye, sini* - Tt sini - (F.i.): Bakır veya metalden yapılmış geniş tepsi. [سِينِيَة "sinī" çinli./ سُونِيَات "suviyniyat" küçük tepsi, bando zili.]

- ش -

شَال - *şāl, şel* - Tt şal - (T.i.): Şal.

شَاوَرْمَة - *şavarma* - Tt çevirme - (T.i.): Döner kebabı. [Bu, Fas Arap lehçesi için yeni kelimedir.]

شَاوِش - *şāviş* - Tt çavuş - (T.i.): 1. Çavuş, mübaşir, muhızır. 2. Büroda çalışan çocuk.

* شاه - *şāh* - Tt şah - (F.i.): 1. Kral (İran'da). 2. Satranç oyununda kral, şah. [Cl شاه "şāh" aynı anlamda.]

شَرْبَة - *şorba* - Tt çorba - (F.i.): Çorba, sebze çorbası.

* شَطْرَنْج - *şatranc* - Tt satranç - (F.i.): Satranç. [Cl: شَطْرَنْج "santranc" aynı anlamda.]

- * شَلَاة - *şalāta* - Tt salata - (İt.i.): Salata. [Cl: صلاطة "salata" imlâsı da vardır.]
 شَنْطَة - *şanṭa* - Tt çanta - (T.i.): Çanta, valiz.
 شُورْبَة - bkz.: شُورْبَة
 الشَّيْرَة - *aşşīra* - Tt şıra - (T.i.): Keyif verici, sarhoşluk verici bir bitki, zehir.
 شَيْش - *şīş* - Tt şiş - (T.i.): 1. İnce ve sivri kılıç. 2. Kılıç oyunu sporunda bir kategori.

- ص -

- صَابُونْجِي - *şābūnĵi* - Tt sabuncu - (T.i.): Sabuncu. [Artık kullanılmıyor.
 Sale'de bir sokak adı olarak yaşıyor.]
 صَالَة - bkz.: صَالَة
 صَبَاهِي - bkz.: صَبَاهِي
 صَحَن - *şaḥan* - Tt şaḥan - (T.i.): Büyük tabak, tabak.
 صَلَاة - bkz.: صَلَاة
 صُنْطَرَاچ - bkz.: صُنْطَرَاچ
 صَوْلَاق - *şolak* - Tt şolak - (T.i.): Solak, bazı özel günlerde Mulay
 Abdülaziz'e refakat eden askerler. [Artık kullanılmıyor.]
 صَبِيرْمَة - *şırma* - Tt şırma - (T.i.): İpekten sağlam ve parlak ip, floş.
 صَبِيكَة - *şika* - Tt segâh, sîgâh - (F.i.): Musikide bir makam.

- ض -

- ضُرَا - *dra, ezzūra* - Tt darı - (T.i.): Mısır, darı.
 ضَرْوَلَة - bkz.: ضَرْوَلَة

- ط -

- طَابَانْجَة - *ṭabanĵa, ṭabanĵi* - Tt tabanca - (T.i.): Tabanca.
 طَابُور - *ṭābōr* - Tt ṭabur - (T.i.): 1. Tabur. 2. Yaya askerî birlik. 3. Suvari ve
 zırhlı taburu./ قَايد طَابُور "kāyid ṭābūr" (eski polis birliğinde) tabur
 komutanı.

- طازج - *tāzej* - Tt *tāzece* - (T.s.): 1. Ham, olmamış, yeşil. 2. Taze. 3. Yeni.
- * طاس - *tās* - Tt *taş* - (F.i.): Bakır leğen. [Cl: “su kabı, kupa, طاس الشربة, “tas el - şorba” çorba kâsesi./ Tnl: “takke” anlamında; يد الطاس “Yed el-tas” su kabı, kupa anlamında./ Fas’ta: طاسة “tāse” bardak, tas, kupa; طويصة “tavīsa” küçük bardak.]
- طنجيرة - *tanjira* - Tt *tencere* - (F.i.): 1. Süt veya tereyağı çömleği. 2. Koyun etiyle yapılan bir yemek çeşiti. 3. Küçük kazan, bakır veya başka bir metalden yapılmış tencere. [Cl: طنجير “tancir” otuz litreden az su alan büyük su kazanı; طنجرة “tancara” kazan gibi sıcak olmak.]
- طارة - *tava* - Tt *tava* - (F.i.): 1. Toprak veya metalden, saplı tava. 2. Dikdörtgen şeklinde, büyük sini (fırın için).
- طبجي - *tabji* - Tt *topçu* - (T.i.): Topçu. [Cl: طباة “tabbāne” Topçu bataryası./Fas’ta: أطبجي “aṭabji” bir soyadı (el-ṭobji’den).]
- تبسي - bkz.: طيسيل - طيسل
- طربوش - *tarbūš* - Tt. *serpüş* - (F.i.): Fes, bone şeklinde kırmızı başlık. [Cl ve Tnl: طربوشة “tarbuşa” kapüşon, yağmurluk başlığı.]
- طرسانة - *tersēna* - Tt *tersâne* - (F.i.): Gemi inşâ fabrikası, tersâne, dok. [Bu kelime XX’inci yüzyıla kadar kullanıldı.]
- طرمبة - *tromba* - Tt *tulumba* - (It.i.): 1. Tulumba, pompa. 2. Musluk. [Cl: طرنبة “tronba” telâffuzu da var.]

-ع-

- عاشق - *āşık* - Tt *kaşık* - (T.i.): 1. Kahve kaşığı. 2. Metal kaşık.
- عربة - *araba* - Tt *araba* - (T.i.): 1. Araba. 2. Atlı savaş arabası. 3. İki tekerli, yaysız yük arabası. [4. Tnl: Vagon.]
- عطرشة - *aṭarşa* - Tt *ıtırşāh, ıtır-ı şāh* - (F.i.): Miskli ıtır çiçeği. [Cl: عطرشاح “aṭarşāh” imlası ve telâffuzu var.]

- غ -

غَايَاطَة - *ğyāṭa*, *ğayṭa* - Tt gayda - (T.i.): Bir müzik aleti, tulumlu zurna./ Fas'ta: اصحاب الغياطة "aşhâbe'l-ğyāṭa" gayda çalan kimse.

- ف -

فَارُوزِيّ - *fērūzī* - Tt firūze - (F.i.): 1. Türkuaz (rengi). 2. Firuze taşı. 3. Porselen.

فَانطَازِيَّة - *fānṭāziya* - Tt fanṭāziye - (Y.i.): 1. Gösteriş, gurur, debdebe, azamet. 2. Magrib araplarının at koşturup silah atarak yaptıkları yarış.

فَانُوس - *fēnūs* - Tt fānūs - (Y.i.): 1. Fener. 2. Lâmba camı (lâmba şişesi).

فَانِيد - *fānīd* - Tt fānīd - (F.i.): 1. Bonbon. 2. Draje. 3. Hap. [Cl: Bâdem ve şekerle yapılan bir çeşit çörek.]

فَرَان - *farrān*, *forn* - Tt fırın, furun - (L.i.): Fırın, ocak. [Cl: "Kireç ocağı, değirmen" anlamı var./ Fas'ta: فرارني "frārnī" fırıncı.]

فَرَجِيَّة - *farajīyya* - Tt ferâce - (T.i.): Kaftan üzerine giyilen harici elbise.

* فُرْشَة - *furşa* - Tt fırça - (Y.i.): Fırça.

فَرْنَجِي - *farnajī*, *farnçi* - Tt fırıncı - (T.i.): Külhancı, hamam ateşçisi. [Cl: فرناجى "farnaçi" aynı anlamda.]

* فُسْتُوق - *fustoq* - Tt fıstık - (F.i.): 1. Yer fıstığı. 2. Çam fıstığı. [Cl: فُسْتُوق "fıstık" ve فُسْدُوق "fısdık" şekilleri de var.]

فَسْطَان - *feştān* - Tt fistan - (F. veya İspanyolcadan .i.): Kadın elbisesi. [Cl: فسطان "feştān" eteklik.]

فَنَار - *fnār*, *fnar* - Tt fenār, fener - (Y.i.): Fener, far, el feneri, deniz feneri, sokak feneri (lâmbası). [A: "Ifnār" aynı anlamda.]

فِنْجَان - *finjān* - Tt fincan - (F.i.): Kahve içilen kap. [Cl ve Tnl: فنجال "fencāl" şekli de var./ Tnl: فنجيل "fenicel" küçük tas.]

فَهْرَسَة - *fihrasa* - Tt fihrist - (F.i.): Fihrist, içindekiler cetveli.

- ق -

قازان - *qazan, kâzâne* - Tt kazan - (T.i.): 1. Kazan. 2. Büyük tencere.
3. Çamaşır kazanı. 4. Çay ocaklarında kullanılan büyük su kaynatma kabı.

قانۇنجى - *kānunji* - Tt kânuncu - (T.i.): Kanun çalan kimse.

قوب - *qob* - Tt kap, kova - (T.i.): Naylon veya tahtadan yapılmış kap, kova.

قاراگۆز - *qaragöz, kārākiz* - Tt karagöz - (T.i.): Karagöz (oyunu) ve karagöz tipi. [Cl: گاراگوز "garāguz" imla ve telaffuzu var, aynı anlamda.]

قۇرۇش - *qurş* - Tt kuruş, gurus - (T.i.): Kuruş. [Artık kullanılmıyor.]

قېچ - *qıçç* - Tt kıç - (T.i.): Her şeyin arka kısmı, arka, dip. [Cl: قېچ "kıç" aynı anlamda. Fas'ta aynı zamanda بوببة "bubbe" de kullanılır.]

قشلا - *qşla, kşla* - Tt kışla - (T.i.): Kışla.

قفتان - *qftān* - Tt kaftān - (T.i.): Kaftan.

قارابورچال - *qalaborçal* - Tt qaraparçal - (T.i.): Gürültü, patırtı. [Cl: قارابورچال "qaraborçal" bağırsak, giyilmeyecek derecede eskimiş elbise, pılı pırtı, değersiz mal anlamlarında.]

قاماما - *qamāma* - Tt kapama - (T.i.): Et ve pirinçle yapılan bir yemek cinsi. [Cl: قامامة "qabama" şekli de var, aynı anlamda.]

قانبۇلا - *qanbūla* - Tt qunbara, humbara - (T.i.): Bomba, bir cins mermi, humbara. [Cl: قنبورة "qanbūra" şekli var, aynı anlamda.]

قاهواجى - *qahvaji* - Tt qahveci - (T.i.): Garson. [Artık kullanılmıyor.]

قېطان - *qıyṭān, kıṭān* - Tt kaytan - (Y.i.): Bağ, ipek kordon. [Cl: قېطان "qayṭānci" muhabbet tellalı; قېطانچى "qayṭānciya" genelev patronu, kadın muhabbet tellalı.]

- ك -

كاتىبى - *kātibji* - Tt kâtip - (T.i.): Kâtip, sekreter. [Artık kullanılmıyor.]

كاغىت - *kāğıt* - Tt kağıt - (F.i.): Kâğıt.

* كرفس - *krafs* - Tt Kereviz - (F.i.): Kereviz.

قراقوز - bkz.: قراقوز

* كوشك - *keşk, küşk* - Tt köşk - (T.i.): Köşk, bahçeli ev, pavyon. [Cl:

“kuşk” telâffuz edilir. Fas’ta bu kelimenin çokluk şekli olan كُشَاك
“ekşāk” daha çok kullanılır.]

* کشمير - *keşmir* - Tt kaşmir - (F.i.): Kaşmir (kumaşı).

* كفتة - *kfta, kefta* - Tt köfte - (F.s.i.): Kıyma (et). [Cl ve Tnl bu kelime: 1.

Köfte (yemek), 2. Etli yaprak sarması anlamlarına da gelir./ Tnl:

كفتاجي “keftacı” köfte satıcısı].

* كيليم - *kilim, kilm, kilin* - Tt kilim - (T.i.): Kilim, çok kısa tüylü halı.

[Marakeş’te kullanılıyor].

* كمان - *kemān* - Tt kemān - (F.i.): Keman.

* كمنجة - *kemenja* - Tt kemençe - (F.i.): Küçük keman, kemençe. [Cl: كاشفة

“kamaşa” telaffuzu da var.]

* كمانجي - *kemānji* - Tt kemāncı - (T.i.): Keman çalan. [Cl: “vekilharç,
seferde ordunun ihtiyaçlarını taşımayı üstlenen kimse” anlamında.]

* كمة - A: *kummiya* - Tt kama - (T.i.): Eğri kama. [Fas’ta aynı alet için جنوي

“cenvi” ve “hanjar” kelimelerinden de faydalanılır.]

* كهربائي - *kehrebā* - Tt kehrübā - (F.i.): Elektrik, elektriklilik. [Tnl: كهربة
şeklinde yazılır.]

* كهربائي - *kehrebā’i* - Tt kehrübā’i - (F.s.): 1. Elektrikle ilgili. 2. Elektrikçi.

* كيس - *kīsa, kīs* - Tt kese - (F.i.): Kese. [Cl: كاسة “kāsa” aynı anlamda;

كاسه معمرة “kasa muammara” dolu kese.]

— ل —

* لغم - *logm* - Tt lâğım - (T.i.): 1. Yeraltı kanalı. 2. Maden ocağı. 3. Mayın.

[Cl: “lağm” ve “leğm” telâffuzları da var.]

— م —

* مارستان - *māristān* - Tt bīmāristān - (F.i.): Akıl hastanesi. [Cl: مارصطبان ve

مارصطبان şekillerinde de yazılır.]

مَآيَة - *māye* - Tt *māye* - (F.i.): Musikide bir makam.

* مَعْدَنُوس - *ma'danūs* - Tt *ma'denos*, *maydanos*, *maydonoz* - (Y.i.): Maydanoz. [Cl: مَعْدَنُوس "bağdonos" şeklinde de yazılır.]

مُقْرَاج - *muqrāj* - Tt *bağraç* - (T.i.): Çaydanlık, çay suyu kaynatılan kap. [Cl: مَقْرَاج "bağrac" kahveci anlamında.]

مِلْتَان - *mltān* - Tt *mintan* - (T.i.): Gömlek, mintan.

* مَلُوحِيَّة - *mlūḥiyya* - Tt *mülūḥiyye* - (Y.i.): 1. Ebegümeci cinsinden bir sebze. 2. Bamyas.

مُور - *mōr* - Tt *mor* - (T.s.): Mor. [Cl: "mur" şeklinde de telaffuz edilir.]

مِهْرَجَان - *mihrajān* - Tt *mihricān* - (F.i.): Festival, şenlik.

- ن -

نَرْجِس - *narjis* - Tt *nerkis*, *nergiz* - (F.i.): Nergis.

نَرْجِيلَة - bkz.: نَرْجِيلَة

* نَقْرَة - *noḡra* - Tt *nuḡra* - (F.i.): Gümüş. [A: "nuḡḡırt" aynı anlamda.]

نَنِّي - *nanni* - Tt *ninni* - (T.ü.): 1. Uyu! 2. Ninni (Çocuğu uyutmak için söylenen ezgi ve sözler.) [Cl: "nennā" telâffuzu da var.]

- و -

وَطَن - *vaṭan*, *waṭan* - Tt *vaṭan* - (KlA,T.i.): Vatan. [Kelimeye bugünkü anlamını Türkler kazandırdılar.]

- ي -

يُورْت - *yaurt*, *yogort* - Tt *yoğurt* - (T.i.): Yoğurt. [Bu kelime belki Fransızcanın aracılığıyla geçmiştir.]

يَا يَآ - *yā* *yā* - Tt *yā* *yā* - (F.b.): Ya ya..... (Şu eski deyimde geçer: يَا اَنْتَ يَا هُوَ "yā ente yā huve" Ya sen, ya o.)

يَاْ - *yāh!* - Tt *yā!* - (T.ü.): Yâ! Bak, bak hele! Doğru mu?